

ΚΤΙΖΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΣΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

Οι νέες προκλήσεις των ελληνικών πόλεων

Άσπα Γοσποδίνη

- Καθηγήτρια «Πολοδομίας και Αστικού Σχεδιασμού»
 - Διευθύντρια του ΜΠΣ «Αστικές Αναπλάσεις,
Αστική Ανάπτυξη & Αγορά Ακινήτων,
 - Διευθύντρια του ερευνητικού εργαστηρίου
«Μορφολογίας και Σχεδιασμού Αστικού Χώρου»
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας,
 - Γραμματέας του Τομέα Δημόσιων
Υποδομών ΠΑΣΟΚ - Κίνημα Αλλαγής

Η **Άσπα Γουσποδίνη** γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη και διαμένει τα τελευταία πέντε χρόνια στο Βόλο. Είναι Αρχιτέκτων (Α.Π.Θ. 1983) με μεταπτυχιακό και Διδακτορικό στην Πολεοδομία και τον Αστικό Σχεδιασμό, [Bartlett, UCL, 1983-1988]. Από το 1994 είναι Καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Διευθύντρια του Εργαστηρίου «Μορφολογίας & Σχεδιασμού Αστικού Χώρου», Διευθύντρια του Μεταπτυχιακού «Αστικές Αναπλάσεις, Αστική Ανάπτυξη & Αγορά Ακινήτων» (2015 - σήμερα). Μέλος της Συγκλήτου του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (2008-2010). Έχει εκπονήσει έρευνες, και έχει συγγράψει επιστημονικά βιβλία και πλήθος άρθρων σε επιστημονικά περιοδικά, διεθνή και ελληνικά. Το συγγραφικό της έργο τιμήθηκε με τέσσερα διεθνή Βραβεία- δύο βραβεία από το AESOP (Association of European Schools of Planning) (2004 και 2007) και δύο βραβεία από το GPEAN (Global Planning Association Network) (2005 και 2008). Είναι Πρόεδρος της Οργανωτικής και της Επιστημονικής Επιτροπής της σειράς διεθνών συνεδρίων 'Changing Cities' (2012-σήμερα) τα οποία έχουν σημαντική αποδοχή από την διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα και προσελκύουν κάθε διετία διοργάνωσής τους πάνω από 300 ερευνητές από όλο τον κόσμο. Προσκληθήκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις Βρυξέλλες στο 'European Week of Cities & Regions' (2016), και έδωσε ομιλία για τη χωρική ενσωμάτωση των προσφύγων στην Ελλάδα στην πρόσφατη προσφυγική κρίση. Είναι μέλος επιστημονικών φορέων (ΤΕΕ, ΣΕΠΟΧ, ΣΑΔΑΣ, ICOMOS).

Έχει κοινωνική και πολιτική δραστηριότητα ως μέλος επιτροπών του ΙΣΤΑΜΕ και του ΠΑΣΟΚ (2004-2009). Μετείχε ως Αντιπρόεδρος στην Πολιτική Ηγεσία του Ορ.Θε. [Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου & Προστασίας Περιβάλλοντος Θεσσαλονίκης] (2010-12). Ήταν Υποψήφια Ευρωβουλευτής με το ΚΙΝΑΛ (2019). Είναι Γραμματέας του Τομέα Δημόσιων Υποδομών ΠΑΣΟΚ-ΚΙΝΑΛ (2019- σήμερα). Οι επιστημονικές και πολιτικές απόψεις της φιλοξενούνται συχνά σε εφημερίδες, ραδιόφωνο, τηλεόραση.

Εισαγωγή

Οι παρεμβάσεις του ανθρώπου στη φύση, οι οποίες συνδέονται με τις παραγωγικές δραστηριότητες του σε πολλούς τομείς, έχουν αδιαμφισβήτητα συμβάλλει στην αλλαγή του κλίματος παγκοσμίως. Ο όρος **«κλιματική αλλαγή»** συνδέεται με φαινόμενα που παρατηρούνται παγκοσμίως τις τελευταίες τρεις δεκαετίες:

■ **Το φαινόμενο του «θερμοκηπίου».** Η βιομηχανική δραστηριότητα, οι μετακινήσεις ανθρώπων και οι μεταφορές προϊόντων διεθνώς με συμβατικά μέσα (αυτοκίνητο, πλοίο, αεροπλάνο) που χρησιμοποιούν ως καύσιμη ύλη παράγωγα του πετρελαίου, εκπέμπουν στην ατμόσφαιρα αέρια όπως το διοξείδιο του άνθρακα ή το μεθάνιο. Η Γη δεν είχε ποτέ τόσο υψηλές συγκεντρώσεις των συγκεκριμένων αερίων στην ατμόσφαιρα τα τελευταία 3,5 εκατομμύρια χρόνια. Όσο περισσότερο συσσωρεύονται τα αέρια του διοξειδίου του άνθρακα ή του μεθανίου στην ατμόσφαιρα, τόσο περισσότερη ακτινοβολία η οποία εκπέμπεται από τη Γη εγκλωβίζεται στην ατμόσφαιρα, με αποτέλεσμα την αύξηση της θερμοκρασίας.

■ **Η «υπερθέρμανση» του πλανήτη.** Τα τελευταία 150 χρόνια, έχει παρατηρηθεί σταδιακή άνοδος της μέσης θερμοκρασίας του πλανήτη. Αυτό τεκμηριώνεται και από το λιώσιμο των πάγων στους πόλους της γης, και ενέχει κινδύνους από την άνοδο της στάθμης των θαλασσών.

■ **Η «οξύνιση» των θαλασσών.** Η αύξηση των επιπέδων διοξειδίου του άνθρακα και μεθανίου στην ατμόσφαιρα, έχει επίσης ως επακόλουθο φαινόμενο την «οξύνιση» των θαλασσών, με επιπτώσεις στη θαλάσσια βιοποικιλότητα.

■ **Ακραία καιρικά φαινόμενα.** Από τη δεκαετία του '90 και μετά, έχει παρατηρηθεί αύξηση κατά 30% περίπου των ακραίων καιρικών φαινομένων όπως επεισοδίων καύσωνα, ισχυρών καταιγίδων, τυφώνων, κ.α.

■ **«Αστική Θερμική Νησίδα».** Ο όρος αναφέρεται στην παρατηρούμενη αυξημένη θερμοκρασία του αέρα στις πόλεις σε σχέση με άλλες κοντινές εξωαστικές περιοχές. Η διαφορά της θερμοκρασίας του αέρα μέσα και έξω από την πόλη επηρεάζεται από την πυκνότητα της δόμησης των αστικών περιοχών (ψηλά και πυκνά κτήρια, ή, αραιά και χαμηλά κτήρια), τα υλικά κατασκευής των κτηρίων (θερμοαπορροφητικά ή ψυχρά υλικά), τον προσανατολισμό του δικτύου των δρόμων σε σχέση με την κατεύθυνση του κυρίαρχου ανέμου στην περιοχή διότι ο προσανατολισμός μπορεί να ευνοεί ή να αποτρέπει τον φυσικό αερισμό της πόλης, την έκταση των χώρων πρασίνου της πόλης. Για παράδειγμα στην περιοχή της Αθήνας, αυτή η διαφορά μπορεί να φτάνει έως και τους 8-10 βαθμούς.

■ Στην παραπάνω λίστα των φαινομένων της αλλαγής του κλίματος, πρόσφατα προστέθηκε από ερευνητές και **το ξέσπασμα πανδημιών**, όπως η πανδημία COVID'19 που βιώσαμε και ακόμη βιώνουμε όλοι μας, και η πιθανότητα νέας πανδημίας από την ευλογία των πιθήκων.

1. Οι συνέπειες της κλιματικής αλλαγής στις πόλεις

Τα φαινόμενα που προκαλούνται από την κλιματική αλλαγή έχουν σοβαρές επιπτώσεις στις πόλεις. Τα ακραία καιρικά φαινόμενα όπως έντονοι και παρατεταμένοι καύσωνες, ισχυρές καταιγίδες, κυκλώνες, τυφώνες, κ.α., δημιουργούν κινδύνους (α) για τη ζωή των ανθρώπων και των ζώων, (β) για το φυσικό περιβάλλον από πυρκαγιές δασών, υπερχειλίσσεις ποταμών, κατολισθήσεις βουνών, κ.α., και (γ) για τις υποδομές των πόλεων και περιοχών, όπως καταστροφές γεφυρών, δρόμων, οικισμών, κ.α.

Ειδικότερα οι καύσωνες έχουν αρνητικές επιπτώσεις όχι μόνο στη θερμική άνεση που νιώθουν οι άνθρωποι, αλλά και στη γεωργία λόγω μειωμένης υγρασίας του εδάφους, πυρκαγιών, διάβρωσης του εδάφους και στο ζωικό κεφάλαιο δημιουργώντας προβλήματα στις εκτροφικές ανάγκες. Τέλος, τα ακραία καιρικά φαινόμενα λόγω των μεγαλύτερων αναγκών που δημιουργούν σε ψύξη και θέρμανση ανακυκλώνουν το πρόβλημα συσσώρευσης αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα.

Επίσης, η πιθανή άνοδος της στάθμης των θαλασσών λόγω υπερθέρμανσης του πλανήτη ενέχει κινδύνους να καλυφθούν με νερά ολόκληρες πόλεις και περιοχές, καταστρέφοντας το δομημένο ανθρωπογενές περιβάλλον, και δημιουργώντας (α) γεωπολιτικές αλλαγές, (β) μετακινήσεις πληθυσμών και (γ) περιβαλλοντικούς πρόσφυγες.

2. Κτίζοντας την Ανθεκτικότητα των Ευρωπαϊκών πόλεων στην κλιματική αλλαγή

Αντιδρώντας με καθυστέρηση στην κλιματική αλλαγή και τις επιπτώσεις της, η παγκόσμια κοινότητα προχώρησε στην **Συμφωνία του Παρισιού** στις 22 Απριλίου 2016 (Ημέρα της Γης). Είναι η πρώτη οικουμενική, νομικά δεσμευτική παγκόσμια συμφωνία για το κλίμα. Είναι ουσιαστικά ένα παγκόσμιο σχέδιο δράσης για τον περιορισμό του φαινομένου του θερμοκηπίου και της υπερθέρμανσης του πλανήτη. Το σχέδιο αυτό, αποτελεί μέρος της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή (UNFCCC).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση επικύρωσε την Συμφωνία του Παρισιού στις 5 Οκτωβρίου 2016. Μετά την αποχώρηση των ΗΠΑ από τη Συμφωνία του Παρισιού, η Ευρωπαϊκή Ένωση ως μία από τις πλουσιότερες περιοχές του κόσμου, **βρίσκεται στην πρώτη γραμμή της μάχης** για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και της αντιμετώπισης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Η Ευρωπαϊκή Ένωση προχώρησε το 2019 στην **Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία (Green Deal)** η οποία στοχεύει να μετατρέψει την ΕΕ σε μια σύγχρονη, αποδοτική ως προς τη χρήση των φυσικών πόρων και ανταγωνιστική οικονομία, εξασφαλίζοντας τα εξής:

- **Κλιματική ουδετερότητα:** μηδενικές καθαρές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου έως το 2050
- **Βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη** των Ευρωπαϊκών πόλεων και περιφερειών: Ανάπτυξη αποσυνδεδεμένη από τη χρήση φυσικών πόρων ενέργειας και με σεβασμό στο περιβάλλον.
- **Ενσωμάτωση και σύγκλιση** όλων των Ευρωπαϊκών πόλεων και περιφερειών: Κανένας Ευρωπαίος πολίτης και καμιά Ευρωπαϊκή περιφέρεια δεν πρέπει να μείνει στο περιθώριο της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής και της βιώσιμης ανάπτυξης.

Στο πλαίσιο της Πράσινης Συμφωνίας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε σειρά προτάσεων με στόχο να προσαρμοστούν οι πολιτικές της για την ενέργεια, τις μεταφορές και τη φορολογία με κύριο σκοπό τη μείωση των καθαρών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 55 % έως το 2030, σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990. **Η Πράσινη Συμφωνία θα δημιουργήσει νέες ευκαιρίες για καινοτομία, επενδύσεις και θέσεις εργασίας.**

Ωστόσο, η ΕΕ σημειώνει **ανομοιογενή πρόοδο στις διάφορες χώρες-μέλη**. Ενώ σήμερα περίπου το 75% των Ευρωπαίων πολιτών ζουν σε πόλεις, το 1/3 των Ευρωπαϊκών πόλεων δεν έχει ακόμη στρατηγικό σχέδιο για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής. Αξίζει να σημειωθεί ότι καμία από τις πόλεις της Βουλγαρίας ή της Ουγγαρίας δεν εφαρμόζει πολιτικές για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής. Αντιθέτως, στην Πολωνία, τη χώρα με τη μεγαλύτερη εξάρτηση από τον άνθρακα, το 97% των πόλεων έχει κάποιο σχέδιο για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Ακολουθούν η Γερμανία (81% των πόλεων), η Ιρλανδία (80%), η Φινλανδία (78%) και Σουηδία (77%).

Τα στρατηγικά σχέδια για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των πόλεων στην Κλιματική αλλαγή επικεντρώνουν στα εξής:

■ **την ενεργειακή μετάβαση** των πόλεων από τη χρήση ορυκτών πηγών ενέργειας στην χρήση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) (ηλιακή ενέργεια, αιολική ενέργεια, γεωθερμία, κ.α.), και τη δημιουργία μηχανισμών αποθήκευσης της ενέργειας η οποία παράγεται από ανανεώσιμες πηγές, με στόχο τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και το μικρότερο δυνατόν περιβαλλοντικό αποτύπωμα (zero carbon cities),

■ **τον ενεργειακό σχεδιασμό των κτηρίων** με ενσωμάτωση στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό και την κατασκευή τους στοιχεία παραγωγής ενέργειας (π.χ. φωτοβολταϊκά) και κατασκευαστικά υλικά νέων τεχνολογιών, και ψυχρά υλικά με στόχο την παραγωγή από το ίδιο το κτήριο της ενέργειας που χρειάζεται για να λειτουργήσει.

■ **τη βιώσιμη αστική κινητικότητα**, με αποθάρρυνση της χρήσης ΙΧ αυτοκινήτου στις καθημερινές μετακινήσεις, και ταυτόχρονη δημιουργία πράσινων Μέσων Μαζικών Μεταφορών (τραμ, μετρό), εκτεταμένων δικτύων πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων για την ενθάρρυνση κίνησης πεζή και με ποδήλατο.

■ **την κυκλική οικονομία** στις πόλεις με μέτρα που καλύπτουν ολόκληρο τον κύκλο: από την παραγωγή και την κατανάλωση μέχρι τη διαχείριση των αποβλήτων και την αγορά δευτερογενών πρώτων υλών, και

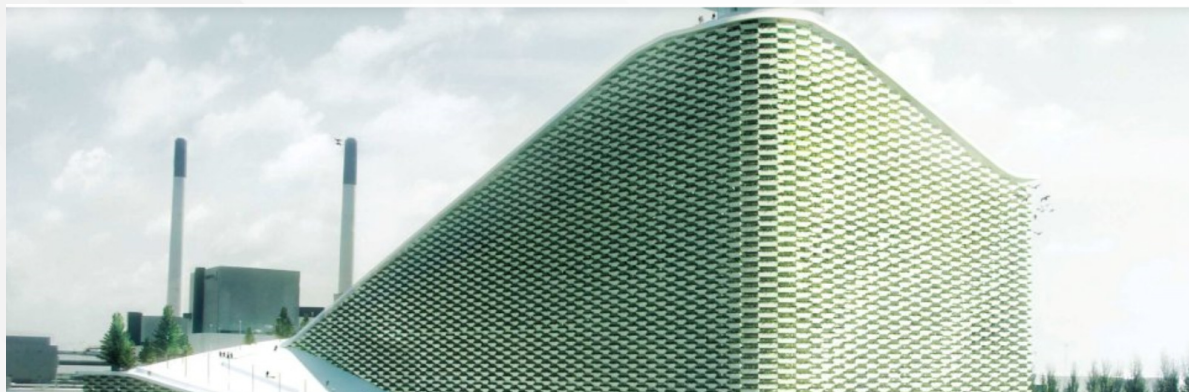
■ **τη διάρθρωση των Χρήσεων Γης** για τον έλεγχο της χωροθέτησης των οικονομικών δραστηριοτήτων στις πόλεις και τις Περιφέρειες (Πολοδομικός και Χωροταξικός Σχεδιασμός) με γνώμονα την **προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και τη βιώσιμη ανάπτυξη**.

3. Οι ελληνικές πόλεις και οι νέες προκλήσεις για ενίσχυση της ανθεκτικότητας

Σύμφωνα με τις επιστημονικές εκτιμήσεις, μέχρι το 2050 οι ημέρες με καύσωνα στην Ελλάδα θα αυξηθούν κατά 15 - 20 ετησίως, η βροχόπτωση θα μειωθεί από 10% έως 30%, οι ημέρες υψηλού κινδύνου πυρκαγιάς θα αυξηθούν από 15% έως και 70% και τα ακραία καιρικά φαινόμενα θα είναι πολύ πιο συχνά. Συνολικά σε επίπεδο της χώρας ολόκληρης, αν ισχύσει το «αισιόδοξο» σενάριο η θερμοκρασία θα αυξηθεί περί τους 2 βαθμούς μέχρι τα μέσα του αιώνα. Αν ισχύσει το «μεσαίο» θα αυξηθεί μέχρι και 2,5 βαθμούς, ενώ αν ισχύσει το εφιαλτικό σενάριο, η αύξηση θα φτάσει τους 3,4 βαθμούς στην ηπειρωτική Ελλάδα. Όπως αναφέρεται από ερευνητές, **η χώρα αποκτά σταδιακά θερμότερο και ξηρότερο κλίμα, με ακραία καιρικά φαινόμενα που θα είναι εντονότερα, συχνότερα και με μεγαλύτερη διάρκεια.** Η μέση θερμοκρασία στη χώρα μας θα αυξηθεί παντού, αλλά **περισσότερο στην Πάτρα, την Καλαμάτα και την Αθήνα.** Ταυτοχρόνως, οι εκτιμήσεις για τη συχνότητα ημερών πολύ υψηλής βροχόπτωσης, με ύψος υετού μεγαλύτερο από 20mm, υποδεικνύουν αύξηση του κινδύνου **πλημμυρικών φαινομένων, με τον μεγαλύτερο κίνδυνο να εντοπίζεται στη Θεσσαλονίκη, τα Ιωάννινα, τη Λάρισα και τον Βόλο, αλλά και γενικότερα σε περιοχές της Κεντρικής, Βόρειας και Δυτικής Ελλάδας.**

Παρά τις δυσοίωνες προβλέψεις, μέχρι σήμερα **ελάχιστες ελληνικές πόλεις έχουν εκπονήσει στρατηγικό σχέδιο για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας τους.** Αυτές είναι κυρίως οι μεγαλύτερες πόλεις (Αθήνα, Θεσσαλονίκη) ενώ η συντριπτική πλειοψηφία των ελληνικών πόλεων δεν έχουν κάνει κανένα βήμα σε αυτήν την κατεύθυνση. Ειδικότερα, **η πόλη του Βόλου, εμφανίζεται ως ιδιαίτερα ευάλωτη στην κλιματική αλλαγή, και ταυτόχρονα, είναι τελείως απροετοίμαστη για την αντιμετώπισή της.** Ενδεικτικά αναφέρουμε στοιχεία περιβαλλοντικής υποβάθμισης όπως ορατά σημεία διάβρωσης και ερημοποίησης γεωργικών εκτάσεων. Η ρύπανση της ατμόσφαιρας κυρίως από τα εργοστάσια της ΑΓΕΤ και της Χαλυβουργικής έχει επηρεάσει αρνητικά το μικροκλίμα της πόλης και κυρίως, την υγεία των κατοίκων. Ο Παγασητικός Κόλπος φορτίζεται συνεχώς από αστικά και βιομηχανικά υγρά απόβλητα, κυρίως των 50 ελαιολιμνών που λειτουργούν γύρω από τον Παγασητικό. Η ρύπανση εδάφους είναι μεγάλη από βιομηχανικές δραστηριότητες, αλλά και από γεωργικές και κτηνοτροφικές δραστηριότητες με τη χρήση λιπασμάτων και παρασιτοκτόνων, βαρέων μετάλλων για πρώτη ύλη είτε σαν καταλύτες, κ.α. Το καλοκαίρι, το φαινόμενο της «αστικής θερμικής νησίδας» στην πόλη περιορίζει σημαντικά τη θερμική άνεση των κατοίκων.

Στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας έχουν εκπονηθεί έρευνες για την πόλη του Βόλου για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την ενίσχυση της ανθεκτικότητάς της. Προτείνουν τη στροφή προς τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τον ενεργειακό σχεδιασμό των κτηρίων με ενσωμάτωση στο σχεδιασμό τους στοιχείων παραγωγής και αποθήκευσης πράσινης ενέργειας, τη δημιουργία πιλοτικών αστικών περιοχών με μειωμένες ή/και μηδενικές εκπομπές αερίων θερμοκηπίου (zero carbon cities), τη δημιουργία φυτεμένων δωμάτων και κατακόρυφων τοίχων στα δημόσια κτήρια (σχολεία, δημοτικά κτήρια, πανεπιστημιακά κτήρια), την αύξηση των κοινόχρηστων χώρων πρασίνου στην πόλη, τη δημιουργία μεγάλων δικτύων πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων για την ενθάρρυνση της κίνησης πεζή και με ποδήλατο, τη μετατροπή του εργοστασίου της ΑΓΕΤ σε σύγχρονη μονάδα καύσης μη ανακυκλώσιμων οργανικών απορριμμάτων της πόλης για την παραγωγή φθηνής ενέργειας για την θέρμανση της πλειοψηφίας των νοικοκυριών σύμφωνα με το παράδειγμα της μονάδας Waste-to-energy CHP Amager Bakke στην Κοπεγχάγη, κ.α. **Αλλά μέχρι σήμερα δεν υπάρχει πολιτική βούληση από το Δήμο Βόλου να προχωρήσει σε στρατηγικό σχέδιο αστικής ανθεκτικότητας.**

Waste-to-energy CHP Amager Bakke στην Κοπεγχάγη. Χωρίς να ρυπαίνει την ατμόσφαιρα, η συγκεκριμένη μονάδα καίει το 25% των απορριμμάτων της πόλης που δεν μπορούν να ανακυκλωθούν και χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρισμού και θέρμανσης για τα νοικοκυριά με χαμηλό κόστος.

Παρά τις σημαντικές ελλείψεις τουστούς τομείς της παιδείας, της υγείας, και της κοινωνικής κατοικίας, το **Σχέδιο Ελλάδα 2.0**, το οποίο σύμφωνα με όσα έχει παρουσιάσει η παρούσα κυβέρνηση θα χρηματοδοτηθεί από το **Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας**, υιοθετεί τους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας της ΕΕ και εστιάζει στην **μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των ελληνικών πόλεων**. Ο Πυλώνας 1 του σχεδίου αφορά στην **«Πράσινη Μετάβαση»** και ειδικότερα προβλέπει τη χρηματοδότηση των εξής δράσεων:

- την Ενεργειακή αναβάθμιση του κτιριακού αποθέματος της χώρας και τη χωροταξική μεταρρύθμιση,
- τις στρατηγικές «πράσινες» αστικές αναπλάσεις,
- τη μετάβαση σε ένα πράσινο και βιώσιμο σύστημα μεταφορών και μετακινήσεων,
- την αειφόρο χρήση των φυσικών πόρων, την αστική ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή, την κυκλική οικονομία, και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας.

Στο παραπάνω πλαίσιο έχουν πρόσφατα προκηρυχθεί σχετικά προγράμματα με δικαιούχους Δήμους (κυρίως μεγάλων και μεσαίων πόλεων), ερευνητικούς οργανισμούς (ΑΕΙ, ερευνητικά κέντρα), αλλά και ιδιώτες/ιδιοκτήτες ακινήτων: Ενδεικτικά αναφέρουμε προγράμματα από το **Πράσινο Ταμείο** όπως «Φυσικό Περιβάλλον και Καινοτόμες Δράσεις 2022», «Χρηματοδότηση έργων και Δράσεων για την ανάπτυξη βιώσιμων οικονομικών δραστηριοτήτων χαμηλού ανθρακικού αποτυπώματος» 2021, «Αστική Αναζωογόνηση & λοιπές δράσεις περιβαλλοντικού ισοζυγίου» 2021, από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας όπως το «Εξοικονομώ» για την ενεργειακή αναβάθμιση παλαιού κτηριακού αποθέματος, κ.α., Ωστόσο, **η έλλειψη στρατηγικού σχεδίου ανθεκτικότητας από τη συντριπτική πλειοψηφία των ελληνικών πόλεων** καθιστά δύσκολη τη συμμετοχή των Δήμων. Διότι:

- Αφενός, **δεν υπάρχουν ώριμες προτάσεις για ένταξη** με αποτέλεσμα η συμμετοχή των μικρών και μεσαίων Δήμων να είναι συχνά «μιμητική», δηλ. αντιγράφοντας σε γενικές γραμμές τις προτάσεις μεγάλων πόλεων που έχουν στρατηγικό σχέδιο, και προσαρμόζοντας σε κάποιο μικρό βαθμό αυτές τις προτάσεις στις ιδιαιτερότητες της πόλης τους.
- Αφετέρου, **στο βωμό του μικροκομματικού οφέλους, ο χρόνος υποβολής των προτάσεων έχει συνειδητά επιλεγεί να είναι ελάχιστος**, γεγονός που καθιστά σχεδόν υποχρεωτική την επιλογή από τους Δήμους συνεργασιών με μελετητές και ερευνητικούς φορείς που είχαν στο παρελθόν δοκιμασθεί επιτυχημένα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τον έμμεσο αποκλεισμό από τα προγράμματα νέων μελετητών και ερευνητών, ενώ οι «ίδιοι παλιοί» και τα ίδια συμφέροντα συνεχίζουν να λαμβάνουν τη μερίδα του λέοντος.

Συμπερασματικά, με βάση τη μέχρι σήμερα εμπειρία στις ελληνικές πόλεις, **η υλοποίηση των προγραμματισμένων δράσεων του Σχεδίου Ελλάδα 2.0, διαγράφεται ότι θα έχει σημειακά και αποσπασματικά αποτελέσματα στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας των ελληνικών πόλεων, ενώ κινδυνεύει να μην δημιουργήσει τις αναμενόμενες νέες ευκαιρίες για καινοτομία, επενδύσεις και θέσεις εργασίας.**

4. Αστική Ανθεκτικότητα & ο ρόλος της σοσιαλδημοκρατίας

Η εμπειρία πολλών δεκαετιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση έδειξε ότι **οι συντηρητικές και νεοφιλελεύθερες κυβερνήσεις** κρατών-μελών πάντα επιλέγουν εκείνες τις αναπτυξιακές δράσεις και εμβληματικά έργα που συνδέονται με την **ανταγωνιστικότητα των πόλεων και των περιφερειών, την γρήγορη ανακύκλωση του κεφαλαίου και τη μεγιστοποίηση των κερδών των ιδιωτών επενδυτών.** Με γνώμονα αυτούς τους άξονες, οι συντηρητικές και νεοφιλελεύθερες κυβερνήσεις που κυριάρχησαν στην Ευρώπη και τα διοικητικά Όργανα της ΕΕ τις τελευταίες δύο δεκαετίες **έβαλαν στο περιθώριο την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής για μεγάλο χρονικό διάστημα.** Και αντέδρασαν όψιμα και καθυστερημένα υπό τον φόβο ότι

(α) αφενός, οι επιλεγόμενες επενδύσεις σε ανταγωνιστικά έργα κινδυνεύουν σοβαρά από τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής, και

(β) και αφετέρου, διαφαίνεται **επάνοδος των σοσιαλδημοκρατικών κυβερνήσεων** στις χώρες-μέλη της ΕΕ (π.χ. Ισπανία, Πορτογαλία), και έπρεπε για την παραμονή τους στην εξουσία να επιλέξουν ένα περισσότερο λαϊκό προφίλ – δηλ. ένα είδος μεταμφίεσης σε **«λαϊκή δεξιά».**

Αντιθέτως, **στο κεντρικό δόγμα της σοσιαλδημοκρατίας και το ιδεολογικό εποικοδόμημά της** υπήρχαν πάντα οι αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης πόλεων και περιφερειών, της ισόρροπης ανάπτυξης μέσα στην ίδια πόλη ή περιφέρεια, της μείωσης των κοινωνικών ανισοτήτων, της επιλογής αναπτυξιακών έργων πιθανώς λιγότερο ανταγωνιστικών και εμβληματικών, αλλά με σεβασμό στο περιβάλλον και τον άνθρωπο. Στο πλαίσιο αυτό, τις τελευταίες δύο δεκαετίες, **η κλιματική αλλαγή και η αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεών της στις πόλεις και τις περιφέρειες της Ευρώπης αναδείχθηκαν σε μέγιστο βαθμό στους κόλπους των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων της Ευρώπης και στο Ευρωκοινοβούλιο, και αποτελούν προγραμματικές θέσεις τους.**

insocial

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΓΙΑ ΤΗ **ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ**

 Λυκαβηττού 11, 10672 Αθήνα 213 029 2500 • 213 029 2503

 www.in-social.gr info@insocial.gr